

EITEM 6

CYFARFOD	Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd
DYDDIAD	30 Medi 2019
ENW	Argymhellion Pwyllgor Craffu Cymunedau – Cynllunio a'r Iaith Gymraeg
PWRPAS	Cynnig ymateb i'r argymhellion yn deillio allan o adroddiad yr ymchwiliad Craffu ar Cynllunio a'r Iaith Gymraeg a gafodd ei cyflwyno yng nghyfarfod Pwyllgor Craffu Cymunedau ar y 4 Gorffennaf 2019.
ARGYMHELLIAD	Bod y Pwyllgor yn cymeradwyo'r ymateb arfaethedig i'r Argymhellion 1 i 5 yn deillio allan o waith y Pwyllgor Craffu Cymunedau a'r gyfer Cynllunio a'r Iaith Gymraeg.
AWDUR	Arweinydd Tîm, Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd Gwynedd ac Ynys Môn

1. Cefndir

- 1.1 Fe wnaeth y Pwyllgor Craffu Cymunedau gynnal ymchwiliad craffu i Cynllunio a'r Iaith Gymraeg. Sefydlwyd Gweithgor i ymgymryd a'r gwaith ac yng nghyfarfod o'r Pwyllgor Craffu ar y 4 Gorffennaf 2019 fe gyflwynwyd canfyddiadau y gwaith yma.
- 1.2 Cytunwyd y buasai Rhan D o'r adroddiad craffu yn ffurfio sylwadau'r Pwyllgor Craffu ar gyfer y Canllaw Cynllunio Atodol (CCA) Cynnal a Chreu Cymunedau Nodedig a Chynaliadwy. Cafodd y rhan yma ei drafod gan y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd yng nghyfarfod 17 o Orffennaf 2019.
- 1.3 Yn y cyfarfod o'r 4 Gorffennaf cytunwyd y buasai argymhellion y gwaith Cynllunio a'r Iaith Gymraeg gan y Pwyllgor Craffu yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y cyd o fewn cyfarfod ym mis Medi.
- 1.4 Mae Atodiad A i'r adroddiad yma yn cynnwys copi o'r Adroddiad y Gweithgor a gafodd ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu ar y 4 Gorffennaf 2019, tra bod Atodiad B yn cynnwys copi o'r penderfyniad a gafwyd yn y Pwyllgor Craffu o'r eitem benodol yma.

2. Ymateb i'r Argymhellion gan y Pwyllgor Craffu

- 2.1 Mae'r tabl isod yn amlgu y penderfyniadau yn deillio allan o waith y Pwyllgor Craffu ac argymhellion swyddogion i'r hyn sydd wedi cael ei godi:

Argymhelliad y Pwyllgor Craffu	Ymateb Swyddogion
1. Bod gan y Cyngorau ddisgresiwn o ran gofyn am 'Ddatganiad Iaith Gymraeg' neu 'Asesiad Effaith	Polisi PS 1 y Cynllun sy'n pennu pryd fydd angen cyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg a phryd fydd angen cyflwyno adroddiad am Asesiad Effaith

<p>laith Gymraeg' wrth ymdrin ag unrhyw geisiadau cynllunio, boed ar hap neu beidio, lle bo'r Gymraeg yn ystyriaeth berthnasol, yn unol ag adran 31(2) Deddf Cynllunio (Cymru) 2015.</p>	<p>laith Gymraeg gyda cheisiadau cynllunio.</p> <p>Gweler yr ymateb i cwestiwn 3 isod ar gyfer y trothwyon perthnasol o fewn Polisi PS 1 ac achosion pan fo'r Gymraeg yn ystyriaeth berthnasol.</p> <p>Fel y gwelir o'r ymateb i cwestiwn 3 isod mae Polisi PS 1 a'r CCA Cynnal a Chreu Cymunedau Nodedig a Chynaliadwy yn rhoi ystyriaeth i'r angen am ddatganiad ieithyddol ar gyfer safleoedd wedi ei dynodi yn ogystal a safleoedd ar hap. Hefyd mewn achosion ble mae'r Gymraeg yn ystyriaeth berthnasol ond nad oes angen asesiad neu ddatganiad ffurfiol fe anogir ymgeiswyr i gyflwyno cofnod am sut roddwyd ystyriaeth i'r iaith Gymraeg wrth lunio'r cais cynllunio.</p>
<p>2. Bod yr <i>Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd</i> yn cyflwyno'r canlynol i gyfarfod y <i>Pwyllgor Craffu Cymunedau</i> cyn gynted â phosibl:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Adroddiad Monitro Blwyddyn gyntaf y Cynllun Datblygu newydd - Dadansoddiad o gyfraniad y Canllaw Cynllunio cyfredol i effaith datblygiadau ar hyfywedd yr iaith Gymraeg yng Ngwynedd ers 2009. 	<p><u>Adroddiad Monitro Blynnyddol 1af</u> – Mae'r eitem yma yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau ar y 26 Medi 2019.</p> <p><u>CCA Cynllunio a'r Iaith Gymraeg (Tachwedd 2009)</u> –</p> <p>Mae hyn mae'n debyg gyfystyr a gofyn am ddadansoddiad o gyfraniad yr hen Cynllun Datblygu Unedol, (Gwynedd) yn ei gyfanrwydd at hyfwedd yr iaith Gymraeg, Rhaid nodi yn yr hen drefn o baratoi cynlluniau datblygu, nad oedd yna ofnion statudol o gwmpas monitro cynllun fel sydd yn berthnasol gyda'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.</p> <p>Hefyd, rhaid cadw mewn cof fod rôl y maes cynllunio o safbwynt materion ieithyddol, wedi ei gyfyngu i faterion defnydd tir ac i geisio creu'r amgylchiadau gorau posib ar gyfer hwyluso datblygiadau cynaliadwy.</p> <p>Mae'r hyn a ofynnir amdano felly yn waith swmpus a chymhleth sydd yn berthnasol i Wynedd yn unig ac i hen Gynllun Datblygu sydd ddim bellach yn weithredol.</p> <p>Ar ôl ffurfio'r Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd (CDLI ar y cyd) yn 2011, y flaenoriaeth oedd yr angen i gasglu a pharatoi sail tystiolaeth cefndirol i greu Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd.</p>

Fel rhan o'r sail tystiolaeth uniongyrchol ar gyfer materion ieithyddol i'r CDLI ar y cyd paratowyd:

- Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg (2013, 2014 a 2015);
- Papur Testun 10 Iaith Gymraeg a Diwylliant;
- Papur Testun 10A Proffil Ieithyddol Gwynedd;
- Papur Testun 10B Proffil Ieithyddol Ynys Môn.

Casgliadau yr Arolygydd yn dilyn archwiliad annibynnol o'r CDLI ar y Cyd yng nghyd destun yr Iaith Gymraeg oedd:

“Mae'r dystiolaeth sydd ar gael yn dangos bod y Cynghorau wedi paratoi'r Cynllun ar sail dealltwriaeth resymol o'r goblygiadau posibl i'r iaith Gymraeg. Mae strategaeth y Cynllun a'i bolisiâu a'i ddyraniadau manwl yn ymateb dilys i'r sylfaen dystiolaeth. Yn unol â hynny, rydym yn fodlon bod yr effaith ar yr iaith Gymraeg wedi cael ei hystyried yn briodol, a bod y Cynllun, yn amodol ar y newidiadau a argymhellir, yn darparu fframwaith i ddiogelu a hyrwyddo'r iaith.”

Mae yna fframwaith monitro o fewn y CDLI ar y cyd sydd yn golygu'r angen ar gyfer paratoi Adroddiad Monitro Blynyddol yn erbyn y Dangosyddion o fewn Pennod 7 (mae'r gwaith yma yn ofynnol o dan deddfwriaeth). Mae rhai o dangosyddion yma yn cynnwys asesu effaith ar yr Iaith Gymraeg.

Credir mai'r flaenoriaeth o ran defnydd o adnoddau prin yr Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd (Noder fod yr Uned trwy doriadau wedi lleihau o 12 aelod o staff i 8 ers 2011) yw'r gwaith o:

- monitro y Cynllun cyfredol;
- asesu'r angen am ddatganiad / asesiad ieithyddol efo ceisiadau cyfredol;
- sicrhau uchafswm cyfraniad tai fforddiadwy mewn ceisiadau perthnasol;
- sicrhau bod bwriadau yn paratoi isadeiledd perthnasol yn cynnwys llecynnau chwarae;
- sicrhau cyfraniadau i'r Gwasanaeth Addysg os oes prinder capasiti yn yr ysgolion lleol;
- sicrhau fod Tai Marchnad Lleol yn cael ei paratoi yn yr ardaloedd perthnasol;
- sicrhau fod bwriadau tai yn paratoi y cymysgedd priodol o dai sydd yn ateb

	<p>tystiolaeth lleol;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rhoi mewnbwn i drafodaethau ac ymholiadau cyn-gais; • rhoi sylwadau polisi ar geisiadau cynllunio; • paratoi CCA cyfredol i polisiâu'r Cynllun. <p>Nodir fod yna waith statudol rhaid ymgymryd ynddo.</p> <p>Mae Cyngor Gwynedd wedi cynnal arolwg tai newydd yn ystod 2018 sydd yn cynnwys cwestiynau ar gyfer sgiliau ieithyddol preswylwyr. Nid yw canlyniadau'r gwaith yma wedi cael ei gyhoeddi hyd yma.</p> <p>Argymhellir fod gwaith presennol yr Uned sydd yn ymwneud a'r Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd a'r ddau Awdurdod yn cael ei flaenoriaethu, ar gyfer sicrhau fod y math cywir o unedau tai / cyfleon cyflogaeth yn cael ei baratoi yn parhau a fod system monitro y CDLI ar y Cyd yn cael ei ddefnyddio i asesu effaith datblygiadau sydd yn cael ei penderfynu o dan y Cynllun.</p>
<p>3. Nodi trothwyon ehangach na datblygiadau ar hap ar gyfer cynnal <i>Datganiadau laith</i> ac <i>Asesiadau laith</i> yn y polisiâu perthnasol.</p>	<p>Mae'n bwysig nodi nad datblygiadau ar hap yn unig fydd yn berthnasol ar gyfer gofyn am Datganiadau ac Asesiadau laith yng nghyd destun Polisi PS 1. Mae'r isod yn amlygu rhannau perthnasol o Polisi PS1 a pryd fydd angen datganiad neu asesiad ieithyddol efo bwriad:</p> <p>Maen Prawf (1a) – Bydd angen datganiad ieithyddol efo unrhyw fwriad manwerthu, diwydiannol neu fasnachol sy'n cyflogi mwy na 50 neu efo arwynebedd o 1,000 m. sg. neu fwy. Golyga hyn gall unrhyw fwriad o'r math yma ar unai safle wedi ei ddynodi ar gyfer cyflogaeth neu'n safle cyflogaeth ar hap olygu bod angen datganiad ieithyddol.</p> <p>Maen Prawf (1b) – Bydd angen datganiad efo unrhyw fwriad sydd yn unigol neu'n gronnol yn darparu mwy na'r darpariaeth tai dangosol i'r anheddle. Golyga hyn bydd angen datganiad ar gyfer safle dynodiad tai os buasai'r bwriad yn gronnol yn arwain tuag at mwy na'r darpariaeth tai i'r anheddle.</p> <p>Maen Prawf (1c) – Bydd angen datganiad ieithyddol pan mae bwriad ar gyfer 5 neu fwy o</p>

dai ar safleoedd a ddynodwyd neu safleoedd ar hap ble nad yw'r bwriad yn mynd i'r afael â thystiolaeth o angen a galw am dai.

Maen Prawf (2) – Gofyniad am Asesiad pan fydd datblygiad ar safle hap annisgwyl ar gyfer datblygiad tai ar raddfa fawr neu datblygiad cyflogaeth ar raddfa fawr h.y. 10 neu fwy o weithwyr a fyddai'n golygu llif arwyddocaol o weithlu. Mae'r CCA Cynnal a Chreu Cymunedau Nodedig a Chynaliadwy yn esbonio mae graddfa fawr o dai yw 10 neu fwy o unedau a bod llif o weithlu yn golygu gweithlu yn dod o tu allan i'r ardaloedd teithio i'r gwaith sydd yn ardal y Cynllun.

Mae Diagram 10 o fewn y CCA Cynnal a Chreu Cymunedau Nodedig a Chynaliadwy (2019) yn datgan:

“Erbyn i'r cais cynllunio fod yn barod i'w gyflwyno, rhaid sicrhau bod cam A wedi'i gwblhau ac yn ddibynnol ar ganlyniad y cam hwn, dylai ceisiadau cynllunio ar gyfer datblygiad sy'n berthnasol i'r Gymraeg gynnwys yr hyn a ganlyn:

- i. Pan nad oes angen Datganiad iaith Gymraeg ac adroddiad am Asesiad Effaith iaith Gymraeg, anogir ymgeisydd i gyflwyno cofnod am sut roddwyd ystyriaeth i'r iaith Gymraeg wrth lunio'r cais cynllunio. Mae angen i'r dull o gofnodi'r wybodaeth gael ei deilwra i natur y datblygiad arfaethedig a'r materion fydd angen mynd i'r afael â hwy. Gall dulliau gynnwys llythyr gyda'r cais cynllunio, Datganiad Cynllunio, Datganiad Dylunio a Mynediad; neu
- ii. Datganiad iaith Gymraeg; neu
- iii. Adroddiad am yr Asesiad Effaith iaith Gymraeg.”

Yn ogystal i Polisi PS 1 bydd ystyriaeth yn cael ei roi tuag at bolisiau eraill yn y Cynllun e.e. TAI 8 'Cymysgedd Briodol o Dai', TAI 5 'Tai Marchnad Lleol', TAI 15 'Trothwy Tai Fforddiadwy a'u Dosbarthiad' ayb i sicrhau fod ystyriaeth briodol yn cael ei roi i sicrhau fod datblygiadau yn paratoi tai sydd yn cyfarch anghenion o fewn ardal ble lleolir y cais.

Fel y gwelir o'r uchod mae Polisi PS 1 a'r CCA Cynnal a Chreu Cymunedau Nodedig a Chynaliadwy yn rhoi ystyriaeth i'r angen am

	ddatganiad ieithyddol ar gyfer safleoedd wedi ei dynodi yn ogystal a safleoedd ar hap. Hefyd mewn achosion ble mae'r Gymraeg yn ystyriaeth berthnasol ond nad oes angen asesiad neu ddatganiad ffurfiol fe anogir ymgeiswyr i gyflwyno cofnod am sut roddwyd ystyriaeth i'r iaith Gymraeg wrth lunio'r cais cynllunio.
4. Gofyn i garedigion yr iaith am eu cefnogaeth i gyflawni'r gwaith	Noder y sylwadau uchod. Yn ogystal pan mae'r Cyngor yn ymgymryd a gwaith adolygu / ymgynghori ar newidiadau i Bolisiau / Canllawiau Cynllunio rydym yn ymgynghori efo holl rhanddeiliad perthnasol a dim dewis a dethol pwy i gysylltu efo nhw.
5. Bod angen cyflwyno adroddiad pellach i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau fyddai'n cynnwys briff a chylch gorchwyl ar gyfer ail sefydlu gweithgor i ymchwilio i 'sefydlu trosolwg ar sut mae asesiadau iaith yn cael eu trafod'	Nodi'r y sylw a bydd y Gwasanaeth Cynllunio (Gwynedd) yn hapus i gydweithio gyda hyn.

3. Argymhelliad

3.1 Bod y Pwyllgor yn cymeradwyo'r ymateb arfaethedig i'r Argymhellion 1 i 5 yn deillio allan o waith y Pwyllgor Craffu Cymunedau a'r gyfer Cynllunio a'r iaith Gymraeg.

ATODIADAU:

Atodiad A: Adroddiad Terfynol Ymchwiliad Craffu Cynllunio a'r iaith Gymraeg - gan y Gweithgor i'r Pwyllgor Craffu 4 Gorffennaf 2019

Atodiad B: Copi o benderfyniad y Pwyllgor Craffu 4 Gorffennaf 2019

ATODIAD A - Adroddiad Terfynol Ymchwiliad Craffu Cynllunio a'r Iaith Gymraeg - gan y Gweithgor i'r Pwyllgor Craffu 4 Gorffennaf 2019

Cyfarfod	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad	4 Gorffennaf 2019
Pwnc	Ymchwiliad Craffu Cynllunio a'r Iaith Gymraeg – Adroddiad Terfynol
Aelodau'r Gweithgor	Cynghorwyr: Gruffydd Williams (Cadeirydd) Aled Ll. Evans Simon Glyn
Swyddogion	Gareth James – Rheolwr Cefnogi Aelodau a Chraffu Lowri Haf Evans – Swyddog Cefnogi Aelodau
Aelod Cabinet	Cynghorydd Gareth Griffith, Aelod Cabinet Amgylchedd
Argymhelliad	Gofynnir i Aelodau'r Pwyllgor Craffu <ul style="list-style-type: none"> • ystyried cynnwys yr Adroddiad, • holi Aelodau a Swyddogion y Gweithgor, • gwneud unrhyw addasiadau os oes angen, ac yna • i fabwysiadu'r Adroddiad a'i • gyflwyno i Aelodau'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd. • gofyn am ddiweddariad gan y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd ar gyflawniad yr argymhellion ymhen 6 mis.

Cyflwynir y dogfennau canlynol i Aelodau'r Pwyllgor Craffu Cymunedau gan Aelodau'r Gweithgor:

- Adroddiad Terfynol drafft Ymchwiliad Craffu Cynllunio a'r Iaith Gymraeg
- Dadansoddiad o Ymgysylltiad Mehefin 2016 (Atodiad 1)

Adroddiad Terfynol Ymchwiliad Craffu Cynllunio a'r Iaith Gymraeg

Dymunwn ddiolch i'r holl gyfranogwyr am eu cydweithrediad gyda'r gwaith.

A PRIF ARGYMHELLION GERBRON HEDDIW (4 Gorffennaf 2019)

Mae Aelodau'r Gweithgor yn ystyried eu bod wedi cyflawni'r hyn sy'n ymarferol, ac yn argymhell:

- 1. Bod gan y cynghorau ddisgresiwn o ran gofyn am 'Ddatganiad Iaith Gymraeg' neu 'Asesiad Effaith Iaith Gymraeg' wrth ymdrin ag unrhyw geisiadau cynllunio, boed ar hap neu beidio, lle bo'r Gymraeg yn ystyriaeth berthnasol, yn unol ag adran 31(2) Deddf Cynllunio (Cymru) 2015.**
- 2. Bod yr *Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd* yn cyflwyno'r canlynol i gyfarfod y *Pwyllgor Craffu Cymunedau* cyn gynted â phosibl:**
 - **Adroddiad Monitro Blwyddyn gyntaf y Cynllun Datblygu newydd**
 - **Dadansoddiad o gyfraniad y Canllaw Cynllunio cyfredol i effaith datblygiadau ar hyfywedd yr iaith Gymraeg yng Ngwynedd ers 2009.**
- 3. Nodi trothwyon ehangach na datblygiadau ar hap ar gyfer cynnal *Datganiadau Iaith ac Asesiadau Iaith* yn y polisïau perthnasol.**
- 4. Gofyn i garedigion yr iaith am eu cefnogaeth i gyflawni'r gwaith.**
- 5. Dod â'r ymchwiliad craffu i ben.**

B Argymhellion Cychwynnol ac Ymatebion

- 6. Gofyn i Aelodau'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd am ddiweddariad i'w hymatebion isod dyddiedig Tachwedd 2018.**

	Argymhelliad Gweithgor Ymchwiliad Craffu Gwynedd – Cynllunio a’r Iaith Gymraeg (Ebrill 2018)	Ymateb y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd (Tachwedd 2018)
1a	Bod angen datganiad clir yn y Canllaw bod angen i’r datblygwr fynd i ymgyngoriad cyhoeddus ar bob datblygiad 10 neu fwy o dai mewn ardal drefol a 5 neu fwy o dai mewn ardal bentrefol/wledig.	<p>Byddai’n anghyfreithlon i gynnwys y datganiad hwn yn y Canllaw.</p> <p>Deddf Cynllunio (Cymru) 2015 sy’n penderfynu pryd mae angen i ymgeisydd gynnal ymgyngoriad cyhoeddus am ddatblygiad arfaethedig. O dan y Ddeddf, bydd angen i ddatblygwyr sy’n rhoi prosiectau’n cynnwys ‘datblygiad mawr’ gerbron ymgyngori’n statudol cyn gwneud cais. Rhoddir y diffiniad o ddatblygiad mawr yn Erthygl 2 o Orchymyn Cynllunio Gwlad a Thref (Gweithdrefn Rheoli Datblygu) (Cymru) 2012 (DMPWO). Yn fyr, datblygiad mawr yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Datblygiadau o 10 neu fwy o dai lle mae arwynebedd y safle’n 0.5 ha neu fwy (os nad yw nifer y tai’n hysbys); • Darparu adeilad(au) lle mae arwynebedd y llawr yn fwy na 1,000 metr sgwâr; • Tyllu a gweithio mwynau neu ddefnyddio tir i storio dyddodion tyllu mwynau; • Datblygiad gwastraff; a • Datblygiad ar safle o 1 ha neu fwy. <p>Er hynny, cytunir bod ymgysylltu ac ymgyngori â’r cymunedau a budd-ddeiliaid amrywiol eraill yn bwysig wrth ystyried datblygiad arfaethedig yn y cyfnod cyn cyflwyno cais cynllunio ac ar ôl cyflwyno’r cais cynllunio. Mae Diagram 5, Atodiad 7 ac Atodiad 8 yn nodi disgwyliadau’r Awdurdodau am ymgysylltu ac ymgyngori yn ystod y cam cyn cyflwyno cais cynllunio.</p> <p>Gweler 1b hefyd.</p>
1b	Bod angen nodi’n glir yn y Canllaw bod angen i’r Datblygwr gyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg ac Asesiad Effaith Iaith Gymraeg ar gyfer pob datblygiad sy’n mynd i	Byddai’n anghyfreithlon i gynnwys y datganiad hwn yn y Canllaw. Polisi PS 1 y Cynllun sy’n pennu pryd fydd angen cyflwyno Datganiad Iaith Gymraeg a phryd fydd angen cyflwyno adroddiad am Asesiad Effaith Iaith

	<p>Argymhelliad Gweithgor Ymchwiliad Craffu Gwynedd – Cynllunio a’r Iaith Gymraeg (Ebrill 2018)</p>	<p>Ymateb y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd (Tachwedd 2018)</p>
	<p>ymgyngoriad cyhoeddus.</p>	<p>Gymraeg gyda cheisiadau cynllunio.</p> <p>Pan mae angen ymgymryd ag asesiad o effaith datblygiad ar yr iaith Gymraeg a chynnal ymgynghoriad cyhoeddus statudol cyn cyflwyno cais cynllunio (yn unol â gofynion y Ddeddf), mae’r Canllaw Cynllunio Atodol yn nodi’n glir disgwylir i’r Datganiad Iaith Gymraeg ac Asesiad Effaith Iaith Gymraeg gael ei gyhoeddi fel rhan o’r pecyn dogfennau – Diagram 5, Atodiad 7 ac Atodiad 8.</p> <p>Yn ychwanegol, penderfynwyd i awdurdodi Uwch Swyddogion perthnasol ar ran Gwasanaethau Cynllunio’r ddau Awdurdod i ysgrifennu i Lywodraeth Cymru i holi am hawliau i newid polisi mewn cynllun datblygu lleol a hawliau i newid y trothwy i osod gofyniad i gynnal ymgynghoriad cyhoeddus cyn cyflwyno cais cynllunio ar gyfer 5 tŷ mewn pentrefi a chefn gwlad yn lle 10 tŷ.</p> <p>Derbyniwyd ymateb gan Lywodraeth Cymru a oedd yn cadarnhau safbwynt y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd.</p>
<p>2</p>	<p>Bod Aelodau’r Panel yn derbyn cyngor ac arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes Cynllunio Ieithyddol wrth baratoi’r Canllaw Cynllunio Atodol newydd a chyn ymgynghori ar y Canllaw drafft newydd.</p>	<p>Penderfynwyd i Awdurdodi Uwch Swyddogion perthnasol ar ran Gwasanaethau Cynllunio’r ddau Awdurdod i gomisiynu arbenigwyr allanol cymwys i ymgymryd â gwerthusiad beirniadol o’r Canllaw Cynllunio Atodol: cynnal a chreu cymunedau nodedig a chynaliadwy, ac yn benodol Adran 2 o’r Canllaw hwnnw.</p> <p>Penodwyd Cwmni Iaith a chwmni Burum i weithio mewn partneriaeth i ymgymryd â gwerthusiad beirniadol o’r Canllaw Cynllunio Atodol drafft ymgynghorol cyntaf. Derbyniwyd argymhellion y cwmnïau ac mae’r Canllaw Cynllunio Atodol drafft ymgynghorol,</p>

	Argymhelliad Gweithgor Ymchwiliad Craffu Gwynedd – Cynllunio a’r Iaith Gymraeg (Ebrill 2018)	Ymateb y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd (Tachwedd 2018)
		sy’n ymgorffori newidiadau a gafodd eu hargymell gan y cwmnïau, wedi cael ei gymeradwyo ar gyfer ymgynghoriad cyhoeddus.
3	Bod Aelodau’r Panel yn derbyn cyngor ac arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes Ymchwil a Dadansoddeg wrth baratoi’r Canllaw Cynllunio Atodol newydd a chyn ymgynghori ar y Canllaw drafft newydd.	Nid oedd angen arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes ymchwil a dadansoddeg i gwblhau’r gwaith o baratoi’r Canllaw cyn ymgynghoriad cyhoeddus amdano.
4	Bod Aelodau’r Panel yn derbyn cyngor ac arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes Ymgysylltu ac Ymgynghori wrth baratoi’r Canllaw Cynllunio Atodol newydd a chyn ymgynghori ar y Canllaw drafft newydd.	Nid oedd angen arweiniad gan arbenigwyr annibynnol ym maes ymchwil a dadansoddeg i gwblhau’r gwaith o baratoi’r Canllaw cyn ymgynghoriad cyhoeddus amdano.
5	Bod Aelodau’r Panel yn gofyn am ymestyn yr Amserlen os oes angen er mwyn cyflawni gwaith o’r safon uchaf posibl.	Mae’r amserlen i baratoi’r Canllaw Cynllunio Atodol wedi cael ei ymestyn er mwyn ymgymryd â gwerthusiad beirniadol a pharatoi adroddiad am yr ymgynghoriad cyhoeddus i’r Pwyllgor Craffu Cymunedau yn ystod 2019.

C **CEFNDIR**

7. Yng nghyfarfod arbennig y Cyngor llawn ar 28 Gorffennaf 2017, fe fabwysiadwyd *Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn 2011-2026*.
8. Cynhaliwyd Cyfarfod Briffio gan yr Aelod Cabinet Amgylchedd ar 22 Medi 2017 a gofynnodd i’r Aelodau am gefnogaeth a syniadau gyda’r gwaith o ddatblygu’r *Canllaw Cynllunio Atodol*.
9. Sefydlwyd Ymchwiliad Craffu Cynllunio a’r Iaith Gymraeg yng nghyfarfod y Pwyllgor Craffu Cymunedau ar 7 Rhagfyr 2017.
10. Dyma oedd nod yr Ymchwiliad:

Rhan 1 (hwn yn benodol i’r CCA drafft)

- Cymal A Sicrhau bod proses ymgynghori am y Canllaw Cynllunio Atodol (CCA) drafft yn un gynhwysol;
- Cymal B Craffu fframwaith drafft ar gyfer paratoi Datganiad Iaith Gymraeg a fframwaith drafft ar gyfer paratoi Asesiad Effaith Iaith Gymraeg;
- Cymal C Craffu sut y bwriedir gweithredu ar y CCA yng nghyd-destun gofynion y NCT 20 newydd; (<https://gov.wales/topics/planning/policy/tans/planning-and-the-welsh-language/?lang=cy>)
- Cymal CH Derbyn trosolwg o'r sylwadau a dderbynnir gan y cyhoedd adeg ymgynghori cyhoeddus am y CCA drafft er mwyn cyflwyno barn i'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd cyn i'r CCA terfynol gael ei fabwysiadu.

Rhan 2 (hwn yn benodol i'r cyd-destun polisi/cyngor cenedlaethol)

- Cymal D Casglu tystiolaeth i lunio syniadau ac awgrymiadau ar gyfer ystyriaeth Aelod Cabinet Amgylchedd Cyngor Gwynedd i ddylanwadu ar bolisi a chanllawiau cynllunio cenedlaethol yn y dyfodol.

CH CANFYDDIADAU

11. Mae angen adolygu Polisiâu perthnasol y *Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd* o safbwynt perthnasedd i hyfywedd y Gymraeg.
12. Nid oes tystiolaeth bod y Canllaw cyfredol na'r Canllaw drafft newydd yn medru cyfrannu'n ystyriol at gyflawni un o gonglfeini'r Cynllun o gynnal a chreu cymunedau gyda 70% o siaradwyr Cymraeg.
13. Mae diffyg adnoddau gan y Gwasanaeth Cynllunio i gyflawni gwaith yn amserol.

D CANLLAW CYNLLUNIO DRAFFT NEWYDD (Gweler ATODIAD 1)

14. Yn dilyn cais gan y Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau am sylwadau ynglŷn â'r Canllaw Cynllunio drafft newydd, gofynnodd Aelodau'r Pwyllgor Craffu i Aelodau'r Gweithgor i anfon eu sylwadau ar eu rhan.
15. Wedi ystyried y Canllaw drafft, sylwadau'r cyhoedd ac ymatebion y swyddogion, siomedig ar y cyfan fu'r ymarferiad.
16. Mae Aelodau'r Gweithgor yn ystyried mai'r ffordd fwyaf effeithiol o gyfarch y mater yma ydi i nodi'r sylwadau a wnaed gan y cyhoedd yn yr Ymgysylltiad a gynhaliwyd gan yr Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd ym Mehefin 2016.

17. Awgrymir y byddai'n fuddiol i Aelodau'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd roi ystyriaeth fanwl a gofalus i'r pwyntiau a nodir gan fodloni eu hunain bod y Canllaw drafft newydd yn cyfarch y pwyntiau a godwyd gan y cyhoedd.
18. Awgrymir mai'r ffordd fwyaf effeithiol i wneud hyn fyddai i Aelodau'r Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd i ystyried y sylwadau coch yn yr atodiad a diweddarau eu sylwadau gwyrdd er mwyn cyfarch y materion hynny.

DD METHODOLEG a GWAITH YR YMCHWILIAD

19. Cynhaliwyd 13 cyfarfod o'r Gweithgor rhwng 9 Ionawr a 31 Hydref 2018.
20. Nododd y Gwasanaeth Cynllunio eu bod wedi cynnal ymgysylltiad ar y Canllaw Cynllunio Atodol cyfredol ym mis Mehefin 2016.
21. Cafwyd rhestr o tua 100 o ran-ddeiliaid gan y Gwasanaeth a oedd wedi cael cais i gymryd rhan yn yr ymgysylltiad.
22. Gwahoddwyd ar hap rhai o'r sefydliadau a oedd ar y rhestr i gyfarfod â'r Gweithgor er mwyn eu holi am eu barn am y Canllaw cyfredol ac i nodi unrhyw awgrymiadau am sut y gellir ei wella.

Rhoddodd y tystion a ganlyn dystiolaeth ar lafar i'r Ymchwiliad Craffu Cynllunio a'r Iaith Gymraeg ar y dyddiadau a nodir isod:

Dyddiad	Enw a sefydliad
22 Ionawr 2018	Dyfan Sion, Cynrychiolydd Comisiynydd y Gymraeg Ieuan Wyn, Cynrychiolydd Cylch yr Iaith Seimon Brooks, Ymatebydd Unigol
01 Chwefror 2018	Gareth Jones, Uwch Reolwr Cynllunio ac Amgylchedd Nia Haf Davies, Rheolwr Cynllunio (Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd - Gwynedd a Môn)
06 Chwefror 2018	Cynog Prys, Darlithydd Cymdeithaseg – Arbenigo mewn Cynllunio Ieithyddol Prifysgol Bangor Rhian Hodges, Darlithydd Cymdeithaseg a Pholisi Cymdeithasol Prifysgol Bangor

	Huw Prys, Cwmni Hanfod
12 Chwefror 2018	Owain Wyn, Cwmni Burum
22 Chwefror 2018	Rhys Jones, Arweinydd Tîm Bioamrywiaeth Cyngor Gwynedd
27 Chwefror 2018	Debbie Anne Williams Jones, (cyn Rheolwr Hunaniaeth) Gwenllïan Williams, Swyddog Datblygu Iaith Gwynedd (Gweithle)
14 Mai 2018	Rhun ap Gareth, Uwch Gyfreithiwr Cyngor Gwynedd
29 Mehefin 2018	Elin Haf Gruffydd Jones, Mercator
10 Medi 2018	Rhys Davies, Cadnant Planning
17 Medi 2018	Gwion Lewis, Bargyfreithiwr Siân Gwenllïan AC

23. Diolch i bawb am eu cyfraniadau gwerthfawr.

E Dogfennau Cefndirol

Adroddiadau 7 Rhagfyr 2017 (Eitemau 6 a 7)

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/g2155/Pecyn%20adroddiadau%20cyhoeddus%2007fed-Rhag-2017%2010.30%20Pwyllgor%20Craffu%20Cymunedau.pdf?T=10&LLL=1>

Adroddiad y Gweithgor 22 Chwefror 2018

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/g2156/Pecyn%20adroddiadau%20cyhoeddus%2022ain-Chwe-2018%2010.30%20Pwyllgor%20Craffu%20Cymunedau.pdf?T=10&LLL=1>

Adroddiad y Gweithgor 19 Ebrill 2018

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/g2157/Pecyn%20adroddiadau%20cyhoeddus%2019eg-Ebr-2018%2010.30%20Pwyllgor%20Craffu%20Cymunedau.pdf?T=10&LLL=1>

Adroddiad 14 Mehefin 2018

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/g2542/Pecyn%20adroddiadau%20cyhoeddus%2014eg-Meh-2018%2010.00%20Pwyllgor%20Craffu%20Cymunedau.pdf?T=10&LLL=1>

Adroddiad 11 Hydref 2018

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/g2543/Pecyn%20adroddiadau%20cyhoeddus%2011eg-Hyd-2018%2010.30%20Pwyllgor%20Craffu%20Cymunedau.pdf?T=10&LLL=1>

Adroddiad 4 Ebrill 2019

<https://democratiaeth.cyngor.gwynedd.gov.uk/documents/g2546/Pecyn%20adroddiadau%20cyhoeddus%2004ydd-Ebr-2019%2010.15%20Pwyllgor%20Craffu%20Cymunedau.pdf?T=10&LLL=1>

ATODIAD 1 – Mai 2019 (Dadansoddiad o Ymgysylltiad Mehefin 2016)

24. Nodir y sylwadau fel a ganlyn

- GLAS – Aelod o'r Cyhoedd
- GWYRDD – Pwyllgor Cynllunio ar y Cyd
- COCH – Gweithgor Craffu

25. Ydi'r CCA cyfredol yn cryfhau'r blaenoriaethau o safbwynt amddiffyn y Gymraeg o ran defnyddio tir neu adeiladau?

- Rôl y CCA ydi darparu arweiniad i ehangu ar bolisiau yn y Cynllun Datblygu Lleol, er mwyn cynorthwyo i weithredu'r Cynllun.
- Mae Polisi PS5 (maen prawf 4) a Pholisi PS1 yn gosod yr angen i ddatblygiadau newydd gyfrannu i warchod, cefnogi a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg.
- Nid yw'n glir o ymateb y Pwyllgor Cynllunio os ydi'r CCA yn cryfhau'r blaenoriaethau neu beidio.
- Mae angen i chi ateb Ydi neu Nac Ydi ac esbonio pam.

26. Nodwch os ydi'r CCA yn declyn addas i wneud hyn neu beidio?

- Rôl y CCA ydi darparu arweiniad i ehangu ar bolisiau yn y Cynllun Datblygu Lleol, er mwyn cynorthwyo i weithredu'r Cynllun.
- Mae Polisi PS5 (maen prawf 4) a Pholisi PS1 yn gosod yr angen i ddatblygiadau newydd gyfrannu i warchod, cefnogi a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg.
- Nid yw'n glir o ymateb y Pwyllgor Cynllunio os ydi'r CCA yn declyn addas i wneud hyn neu beidio.
- Mae angen i chi ateb Ydi neu Nac Ydi ac esbonio pam

27. Sut mae'r CCA yn amddiffyn cymunedau Cymraeg eu hiaith?

- Rôl y CCA ydi darparu arweiniad i ehangu ar bolisiau yn y Cynllun Datblygu Lleol, er mwyn cynorthwyo i weithredu'r Cynllun.
- Mae Polisi PS5 (maen prawf 4) a Pholisi PS1 yn gosod yr angen i ddatblygiadau newydd gyfrannu i warchod, cefnogi a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg.
- Mae'r broses o baratoi'r Cynllun a'i bolisiau wedi sicrhau bod yr effaith ar yr iaith Gymraeg wedi cael ei hystyried yn briodol, a bod y Cynllun trwy bolisiau amrywiol (sy'n cynnwys Polisi PS5 a Pholisi PS1) yn darparu fframwaith i ddiogelu a hyrwyddo'r iaith.
- Mae'r sylwadau yn amwys ac yn ymwneud â phroses.
- Nid ydynt yn ateb y cwestiwn
- Rydych yn gwneud sylwadau ynglŷn â pholisiau nid y CCA

- Mae angen i chi nodi sut mae'r CCA yn amddiffyn cymunedau Cymraeg eu hiaith neu beidio.
-e.e. Mae'r CCA yn amddiffyn cymunedau Cymraeg eu hiaith drwy... NEU....Nid ydyw'r CCA yn amddiffyn cymunedau Cymraeg eu hiaith.....

28. Sut mae'r CCA yn gwahaniaethu rhwng datblygiadau diwydiannol a phreswyl a bach a mawr?

- Mae'r fethodoleg ar gyfer cynnal asesiad i'w gyflwyno ar ffurf Datganiad Iaith Gymraeg ac adroddiad Asesiad Effaith Iaith Gymraeg yn nodi'r ffactorau a fydd angen rhoi sylw iddynt yn gysylltiedig â datblygiadau amrywiol sy'n cyrraedd trothwyon ym Mholisi PS1
- Mae angen nodi beth yw'r trothwyon sydd yn y polisi...e.e. y trothwyon ar gyfer datblygiadau diwydiannol bach yw....preswyl bach yw.....diwydiannol mawr yw.....preswyl mawr yw.....

29. Nid ydi'r CCA cyfredol yn effeithiol o ran ystyried effaith ar yr iaith Gymraeg

- Anghytuno gyda'r safbwynt hwn yng nghyd-destun y Canllaw diwygiedig.
- Mae angen ychwanegu sut mae'r Canllaw diwygiedig yn effeithiol o'i gymharu â'r Canllaw cyfredol.

30. Mae'r canllaw cyfredol yn annelwig

- Anghytuno gyda'r safbwynt hwn yng nghyd-destun y Canllaw diwygiedig.
- Mae angen nodi'n benodol lle mae'r Canllaw diwygiedig yn effeithiol o'i gymharu â'r Canllaw cyfredol.

31. Mae'r trothwyon yn benagored ac mae angen adnabod mathau o ddatblygiadau a ddylai fod yn destun asesiad

- Meini Prawf 1 a 2 Polisi PS1, nid y Canllaw, sy'n rhoi'r trothwyon ar gyfer adnabod pa fath o ddatblygiad sydd angen bod yn destun asesiad.
- Mae'r Canllaw yn darparu arweiniad i ehangu ar y trothwyon hyn.
- Nid ydyw'n glir os ydych yn Cytuno neu Anghytuno gyda'r gosodiad.
- Mae angen i chi nodi Cytuno neu Angytuno
- Nodwch rywbeth felCytuno, mae'r trothwyon yn benagored NEU ... Anghytuno, fe nodir y trothwyon yn glir sef.....
- Dyma'r mathau o ddatblygiadau a ddylai fod yn destun asesiad....

32. Mae'r gyfres nesaf o sylwadau gan y Cyhoedd yn ymateb i gais am awgrymiadau am sut i wella'r Canllaw.

33. Cynnwys Asesiad Iaith a Datganiad Iaith enghreifftiol bositif a negyddol.

- Nac ydi. Bydd yr amgylchiadau sy'n ymwneud â datblygiadau unigol yn wahanol.
- Ni fyddai darparu enghreifftiau yn ychwanegu gwerth.
- Mae'r Canllaw yn canolbwyntio ar ddarparu methodoleg glir i gynnal yr asesiadau
- Mae angen ymateb mwy penodol – e.e....Na. Ni fyddai cynnwys Asesiadau a Datganiadau enghreifftiol yn gwella'r Canllaw oherwydd....
- Ni fydd yn ychwanegu gwerth oherwydd....

34. Nodi'n glir beth yw arwyddocad Asesiad neu Ddatganiad negyddol

- Ydi.
- Mae'r Canllaw eisoes yn nodi hyn yn glir fel hyn.....

35. Cynnwys enghreifftiau o sut all datblygiad wneud y canlynol i'r iaith Gymraeg: Diogelu, Hyrwyddo, Cryfhau

- Nac ydi. Mae'r Canllaw yn canolbwyntio ar ddarparu methodoleg glir i gynnal yr asesiadau, sy'n adnabod y ffactorau a fydd yn bwysig i'w hystyried i ddiogelu, hyrwyddo a chryfhau.
- Mae'r Canllaw hefyd yn adnabod mesurau lliniaru a chryfhau posib.
- Ni ellir cynnwys enghreifftiau oherwydd.....

36. Lle mae'r CCA diwygiedig wedi lleihau a/neu gyfuno cwestiynau?

- Mae'r Canllaw yn darparu methodoleg newydd.
- Dyma'r cwestiynau sydd wedi'u lleihau....
- Dyma'r cwestiynau sydd wedi'u cyfuno....
- NEU ...Nid oes cwestiynau wedi'u cyfuno na'u lleihau oherwydd....

37. Mae'r gyfres nesaf o gwestiynau a sylwadau gan y Cyhoedd yn deillio o gais i weld a ydi'r Canllaw yn ddigon clir o ran mewnbwn mentrau iaith lleol a chynllunwyr iaith i gynorthwyo ymgeiswyr

38. A wnewch chi esbonio'n glir beth yw mewnbwn Mentrau Iaith ac Arbenigwyr Cynllunio Ieithyddol?

- Mae'r Canllaw yn dweud mai rôl y person cymwys fydd defnyddio'r fethodoleg a chynghori'r ymgeisydd.
- Pan fydd y person cymwys yn ymgysylltu gyda'r Fenter Iaith fe all y Fenter ddarparu gwybodaeth y person cymwys ei angen i gwblhau'r asesiad.
- Mewnbwn Mentrau Iaith yw.....
- Mewnbwn Arbenigwyr Cynllunio Ieithyddol yw.....

39. Nid mater o gynorthwyo'r ymgeisydd ddylai fod yma ond mater o gloriannu'r sefyllfa
- Mae'r Canllaw yn dweud mai rôl y person cymwys fydd defnyddio'r fethodoleg a chynghori'r ymgeisydd.
 - Ie, mater o gynorthwyo'r ymgeisydd yw hyn drwy.....NEU....Na, nid mater o gynorthwyo'r ymgeisydd yw hyn.
 - Ie mater o gloriannu'r sefyllfa a wneir gan y Mentrau Iaith drwyArbenigwyr drwy.... NEU....Na, nid mater o gloriannu'r sefyllfa a wneir.
40. Mae'r gyfres nesaf o gwestiynau a sylwadau gan y Cyhoedd yn deillio o gais am unrhyw sylwadau eraill am gynnwys y CCA cyfredol
41. Dylid cryfhau'r amodau ynglŷn â defnydd o'r iaith Gymraeg ynglŷn ag arwyddion ac yn y blaen; a hefyd rhwystro newid hen enwau Cymraeg i Saesneg
- Mae maen prawf 4 ym Mholisi PS1 yn gosod gofynion am Gynllun Arwyddion dwyieithog.
 - Mae maen prawf 5 ym Mholisi PS1 yn rhoi anogaeth i ddefnyddio enwau Cymraeg ar eiddo a strydoedd, er nad yw enwi eiddo a strydoedd yn fater cynllunio defnydd tir.
 - Rôl y CCA ydi darparu arweiniad i ehangu ar bolisiau yn y Cynllun Datblygu Lleol, er mwyn cynorthwyo i weithredu'r Cynllun.
 - Mae'r ymateb yma'n eithaf daond fe ellid bod yn fwy penodol..e.e.
 - Mae amodau cryf eisoes mewn lle sef.....NEU....Nid oes modd cryfhau'r amodau oherwydd.....
 - Mae'r CCA yn rhwystro newid enwau drwy.....NEU.... Ni ellir rhwystro newid enwau oherwydd...
42. Dylid rhoi ystyriaeth i bwy sy'n llenwi'r bwlch (tŷ gwag) wrth i bobl leol Cymraeg eu hiaith brynu tai newydd.
- Ydi
 - Rhoddir ystyriaeth i hyn drwy..... NEUNi ellir rhoi ystyriaeth i hyn oherwydd.....
43. Dylid nodi ar ddechrau'r CCA newydd bwysigrwydd allweddol Gwynedd fel cadarnle cryfaf y Gymraeg a'r angen am bolisiau penodol i warchod ei nodweddion unigryw ac i sicrhau dyfodol cynaliadwy i'r iaith.
- Ydi

- Rhoddir ystyriaeth i hyn ar ddechrau'r CCA newydd yma..... NEU.....Ni ellir rhoi ystyriaeth i hyn oherwydd.....

44. Dylid nodi yn y CCA newydd amcanion Strategaeth Iaith Gwynedd sy'n amcanu at sicrhau cynnydd o 5% yng nghanran y boblogaeth sy'n gallu siarad Cymraeg erbyn 2021.

- Ydi
- Mae hyn yn cael ei nodi fel hynNEU....Nid ydyw'n cael ei nodi oherwydd....

45. Dylid nodi yn y CCA newydd amcanion Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Gwynedd a Môn sy'n amcanu at gynyddu nifer y cymunedau sydd â 70% a throsodd o'u poblogaeth yn medru'r Gymraeg.

- Ydi
- Mae hyn cael ei nodi fel hynNEU....Nid ydyw'n cael ei nodi oherwydd....

46. Dylid nodi yn y CCA newydd amcanion Strategaeth Llywodraeth Cymru sy'n anelu at gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg i filiwn erbyn 2050.

- Ydi
- Mae hyn cael ei nodi fel hynNEU....Nid ydyw'n cael ei nodi oherwydd....

47. Dylid nodi yn y CCA newydd amcanion Nodyn Cyngor Technegol 20 sy'n seiliedig ar ddarpariaethau iaith Deddf Gynllunio (Cymru) 2015

- Ydi
- Mae hyn cael ei nodi fel hynNEU....Nid ydyw'n cael ei nodi oherwydd....

48. Mae angen i bob Datblygiad arfaethedig gael ei arfarnu yn ôl pa mor gydnaws yw â'r amcanion uchod (pwyntiau 20-24). Dylid sicrhau felly bod pob Datblygiad dan sylw naill ai'n cyfrannu'n gadarnhaol at wireddu'r amcanion neu, o leiaf, na fyddai ar unrhyw gyfrif yn llesteirio'r ymdrechion i'w cyflawni.

- Bydd defnyddio'r fethodoleg a roddir i gynnal asesiadau yn fodd i ddod i gasgliad ynglŷn ag effaith datblygiad sy'n cyrraedd y trothwyon a roddir ym Mholisi PS1 ar yr iaith Gymraeg mewn cymunedau.
- Nid oes modd arfarnu pob Datblygiad yn y modd yma oherwydd.....NEU....Mae'r amcanion yn cael eu harfarnu drwy....

- Nodir bod pob Datblygiad yn cyfrannu'n gadarnhaol at wireddu'r amcanion drwy.....NEU.... ddim yn llesteirio'r ymdrechion i'w cyflawni drwy.....NEU....Nid oes modd cyflawni hyn oherwydd.....

49. O ran y cwestiynau penodol ar y ffurflen, ni ellir, yn ein barn ni, ymateb yn ystyrion iddynt yn yr adolygiad o'r Canllaw Cynllunio Atodol – Cynllunio a'r Iaith Gymraeg cyfredol heb wybod i ba raddau y mae'r canllaw wedi llwyddo ers pan ddaeth yn weithredol yn 2009.

- Nid yw hwn yn fater i'r Canllaw diwygiedig
- Nid yw hwn yn fater i'r Canllaw diwygiedig oherwydd.....
- Gellir ymateb yn ystyrion i'r cwestiynau drwy.....
- Nid oes angen gwybod i ba raddau y mae'r canllaw wedi llwyddo ers 2009 oherwydd....

50. Cyn bwrw ymlaen, dylid cynnal asesiad ieithyddol o'r datblygiadau o 2009 hyd heddiw, er mwyn canfod a yw'r fersiwn cyfredol o'r canllaw wedi cyfrannu i ddiogelu, hyrwyddo ac atgyfnerthu'r Gymraeg

- Nid yw hwn yn fater i'r Canllaw diwygiedig
- Nid yw hwn yn fater i'r Canllaw diwygiedig oherwydd.....
- Dangosodd asesiad o'r datblygiadau o 2009 bod y canllaw wedi cyfrannu drwy.....NEU.....heb gyfrannu oherwydd.....

51. Rhoi'r gorau i ddefnyddio Datganiad Cymunedol ac Ieithyddol, a'i gwneud yn ofynnol i ddatblygwyr ddarparu Asesiad Effaith Ieithyddol yn yr achosion lle bo Datganiad yn ofynnol ar hyn o bryd.

- Rôl y CCA ydi darparu arweiniad i ehangu ar bolisiau yn y Cynllun Datblygu Lleol, er mwyn cynorthwyo i weithredu'r Cynllun.
- Polisi PS1 sydd yn gosod yr angen i wneud asesiad a'i gyflwyno ar ffurf Datganiad Iaith Gymraeg ac adroddiad Asesiad Effaith Iaith Gymraeg.
- Fe wnawn nodi'r gofyniad i ddarparu Asesiad Effaith Ieithyddol yn unol â'ch sylw....NEU...Ni ellir gwneud hyn oherwydd.....

52. Ei bod yn ofynnol i asesiad effaith ieithyddol gael ei gynhyrchu gan rai sydd â gwybodaeth a dealltwriaeth o'r maes.

- Ydi
- Cytuno. Mae'r Canllaw yn cyfarch hyn fel hyn.....NEU....Anghytuno. Nid oes angen hyn oherwydd.....

53. Bod ymgynghori gyda chynghorau cymuned, mentrau iaith a mudiadau iaith yn rhan allweddol o Asesiad Effaith Ieithyddol

- Ydi
- Cytuno. Mae'r Canllaw yn cyfarch hyn fel hyn.....NEU....Anghytuno. Nid oes angen hyn oherwydd.....

ATODIAD B: Copi o benderfyniad y Pwyllgor Craffu 4 Gorffennaf 2019

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad ynghyd a'r argymhellion isod:

1. Bod gan y Cynghorau ddisgresiwn o ran gofyn am 'Ddatganiad Iaith Gymraeg' neu 'Asesiad Effaith Iaith Gymraeg' wrth ymdrin ag unrhyw geisiadau cynllunio, boed ar hap neu beidio, lle bo'r Gymraeg yn ystyriaeth berthnasol, yn unol ag adran 31(2) Deddf Cynllunio (Cymru) 2015.
2. Bod yr *Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd* yn cyflwyno'r canlynol i gyfarfod y *Pwyllgor Craffu Cymunedau* cyn gynted â phosibl:
 - Adroddiad Monitro Blwyddyn gyntaf y Cynllun Datblygu newydd
 - Dadansoddiad o gyfraniad y Canllaw Cynllunio cyfredol i effaith datblygiadau ar hyfywedd yr iaith Gymraeg yng Ngwynedd ers 2009.
3. Nodi trothwyon ehangach na datblygiadau ar hap ar gyfer cynnal *Datganiadau Iaith ac Asesiadau Iaith* yn y polisiâu perthnasol.
4. Gofyn i garedigion yr iaith am eu cefnogaeth i gyflawni'r gwaith.
5. Bod angen cyflwyno adroddiad pellach i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau fyddai'n cynnwys briff a chylch gorchwyl ar gyfer ail sefydlu gweithgor i ymchwilio i 'sefydlu trosolwg ar sut mae asesiadau iaith yn cael eu trafod'.